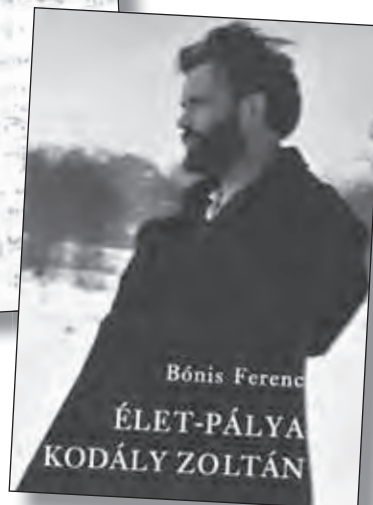

szelektálásra kényszerült az összeállító) egészen kivételes lehetőséget biztosított ahhoz, hogy különböző megvilágításokban mutassa az egyes kötetek főszereplőjét. Néha történelmi-társadalmi környezetben, máskor intim közelségből, de szerencsére sohasem süllyedve a bulvársajtó – már-már személyiségi jogok határait súroló – színvonalára.

Mi adja e kötetek kivételes értékét? Az idők szavának felismerése, miszerint napjaink embere (értsd, nyomtatott sajtót még mindig forgató embere) némileg másképp viszonyul az olvasáshoz, mint elődei. Tudásanyag helyett általánosabb az információszerzés gyakorlata, a nagy összefüggések iránti érdeklődést háttérbe szorította a különböző szempontok szerint „érdekes” keresése. Nos, az információhordozók gazdag világában is ritka az olyan forrás, ahonnan ennyi (különbözőféle) értesülés begyűjthető. Célirányos kérdésekre persze aligha kapunk választ, de a kötetekben tallózva új világok tárulnak fel előttünk. Összefüggések világosodnak meg, s egyáltalán, azáltal, hogy nem környezetéből kiragadva, hanem korának gyermekeként ismerjük meg a két szerzőt, hirtelen többdimenzióssá válik alakjuk. A két könyv forgatója számára pedig világossá válik egyéniségük különbözősége, szinte kitapinthatóak az „érzékeny felületek”, ahol vállvetve küzdenek a közös célokért, s ahol ütközhetnek véleményeik. Emberi alakjuk már-már háromdimenzióssá, körüljárhatóvá válik azok számára is, akik személyesen még csak nem is láthat-

ták egyiküket sem.

A kötetek másik, bizonyos szempontból még fontosabb tanulsága immár a személyektől független. Szembesülnünk kell azazal, hogy – a technikai haladás áldásaként – a papír-alapú emlékezést mindinkább kiszorítja az elektronikus. Nézem a fotókat, s belegondolok: mi marad az utókorunk napjaink zeneszerzőiből? Mobiltelefonnal készített pillanatképek? Digitális képek, amelyek eltűnhetnek, ha összeomlik egy szerver? S vajon hogyan lehet majd egykor „visszakeresni” az esetleges felvétel-készítő apparátusokat? A halandóság és halhatatlanság játéka tréfálkodik velünk, amikor lemondunk pillanatok, folyamatok rögzít-

téséről (ami pedig, ismét csak hála a technikai fejlődésnek!) mind egyszerűbb (pontosabban: megoldhatóbb) lenne. Nézem a képeket, amelyek hivatalos alkalmakkor készültek – napjainkban a kirendelt fotósok a felhasználható (valamilyen sajtóorgánium által megvásárolt) képek kivételével nyilvánvalóan törlik a többi, ezáltal a holnap tegnapiját érvénytelenítik. Ha pedig a magánélet területére tévedek, saját gyakorlatból tudom: leszoktunk a fotózásról. Márpedig, ami nincs megörökítve, nem hívható elő. Nemcsak fénykép-minőségben, hanem a múltból sem!

Vészharangot kondítok tehát e kötet tanulságaként: zeneszerzők, előadóművészek hozzátartói, ne legyetek restek, szeretteiteket minél időtállóbban megörökíteni! Mert ha a majdani utókor érdeklődne is napjaink zeneszerzői/előadói iránt, nem fog találni semmit, s így rekonstruálni sem fogja tudni – még csak kaleidoszkóp-szemcséit sem – a napjainkbeli életnek. Ezzel ismételtelen halálra (örök elfeledettségre) lesz ítélve az a korszak, amelynek zenéjét – épp a játszottság rendszertelensége miatt – a historikus előadás iránt érdeklődők sem fogják tudni feltámasztani.

Fittler Katalin

Lemezkritika

Zádor Jenő (1894–1977) szerzői album
(NAXOS 8.572548)

A MÁV Szimfonikus Zenekar legújabb felvételén Zádor Jenő öt műve szerepel. Olyan szerző életművéből ismerhetünk meg egy szeletet (pontosabban, több szeletébe kóstolhatunk bele), akinek a neve keveset mond a szakmabelieknek is. Érthető ez, hiszen élete jelentős részét külföldön töltötte, s amikor idehaza élt, akkor sem arattak átütő sikert idehaza bemutatott művei. Bátaszék szülötte tizenhat éves korától Bécsben, majd Lipcsében tanult (utóbbi városban Max Reger volt a zeneszerzés-tanára), Münsterben doktorált, majd ismét Bécs-

ben tanult, egészen 1928-ig. A gyermekként virtuóz zongorista mindeközben már elkötelezte magát a zeneszerzés mellett, amelynek szakmai részét hosszú tanulmányideje alatt alaposan elsajátította. Vállalkozókedve a bátorságban mutatkozott meg: pályakezdőként mert szimfóniával és operákkal „nyitni”. 1923 és ’36 között három színpadi műve került bemutatásra a budapesti Operaházban. Az Anschlussot követően emigrált, Amerikába. Hollywoodban néhány filmzenét írt, emellett főként hangszerelőként vált ismertté (1941-től ’63-ig szoros munkakapcsolatban volt Rózsa Miklóssal). Formai biztonság és láttató hangszerelő-készség birtokában komponált és hangsze-

relt. Hitt abban, hogy van közönsége – abban, hogy mesterségbeli tudással készített, könnyen befogadható darabjai tetszésre találhatnak. A színvilággal kárpótolta hallgatóit a feszültség-oldás dinamizmusának teljes hiányáért. Zádor zenéje harmonikus, konfliktusmentes, földközeli-kommersz bútorzene. Kortalan zene – amely általában nem vesz tudomást kortársairól, kiváltképp a kísérletező-újítókról.

A felvételen is hallható Magyar capriccióját Carl Schuricht vezényletével 1935-ben mutatta be a Filharmóniai Társaság Zenekara, a Csárdás rapszódia már Amerikában készült, Kolumbusz Kristófról szóló, sikeres opera-oratóriumának a bemutatását követően. „Ennyi” – e divatos szóval summázhathatjuk, mit vitt magával zenei anyanyelvi emlékként az Újhabába. Ez nem kritikai megjegyzés, hanem tény – mintapélda,

hogy feltérképezhessük és megérthessük a (nem-muzsikus) disszidensek ízlésvilágát. A Gyermekszimfónia afféle szvit, mint a kísérőszövegből kiderül, 1941-ben mutatták be New Yorkban, átdolgozott verziója 1960-ban került közönség elé Los Angelesben. (Azt csak feltételezni lehet, hogy a későbbi verzió került most megörökítésre.) Az Öt kontraszt a legnagyobb formátumú, 1963-ban készült, '64-ben kinyomtatták, 1965-ben Philadelphiában nem kisebb dirigens vitte sikerre, mint Ormándy Jenő. A felkérésre írott Ária és Allegro premierjére 1967-ben került sor (Los Angelesi Filharmonikusok). Ebben a sorrendben készültek a felvételen szereplő művek – a korongon, érthetően, más sorrendben szerepelnek. Az Aria and Allegro lett a nyitódarab, ezt követi a Five Contrasts, az A Children's Symphony, s a magyaros darabok (megtervezett ráadás-ként) maradnak a végére. Érthető, így a Csárdás Rhapsody hatásos finálévá nemesedik.

Figyelmes (elemző) hallgatásra leginkább az Öt kontraszt érdemes, felfedezni olyan zenei emlékeket, amelyek immár bekerültek Zádor saját zenei szókincsébe. Felcsendül a jellegzetes páva-dallamfordulat, a Scherzo rusticóban egyes elemzők mahleres utánérzést sejtene, s bizonyosra vehető, hogy Zádor ismerte Bartók Concertóját. A záró fúga letagadhatatlanul Reger-tanítvány műve.

Ezek és hasonló apró „felfedeznivalók” lelkesíthették az előadókat szólamaik megszólaltatásakor, és a választékos hangszerelésnek köszönhetően megannyi hálás-hatásos szóló-állás.

A dirigens Mariusz Smolijjal már korábban is készítették felvételt (Rózsa Miklós szerzői korongot). Kidolgozott produkció született, annál is inkább, mivel korábban már hangversenyen játszotta a zenekar e műveket, tehát nem most találkoztak először Zádor Jenő műveivel.

Azoknak a műveknek a felvételénél, amelyeknek diszkográfiája elhanyagolható, szinte hasonló súlyú az előadók felelőssége, mint a legújabb alkotásokénál, hiszen egyik esetben sem áll rendelkezésre az előadói

gyakorlat (többféleképp értelmezhető) hagyománya. Szinte etalonná minősül a rögzített interpretáció, egyenlőségjel kerül a mű és hangzó alakja közé. Ebből a meggondolásból vetem fel a korongon hallottakkal kapcsolatos egyetlen aggályomat: biztos, hogy mindegyik darabot/tételt ennyire „komolyan kell venni”? Nem vezet-e Zádor művészetének szimplifikálásához, ha hasonlóképp dimenzionálják az Öt kontrasztot, mint a Gyermekszimfónia tételeit? Félve teszem fel e kérdéseket, tudva, hogy utólagos technikai korrekciók is közrejátszhatnak a végső hangzásképp kialakulásában (vizuális analógiával: amikor albumban azonos méretű a vásár képe és a csendélet). De a karakterizálás mindenképp az előadók produktuma – s talán még közelebb kerülhetett volna az utókor hallgatóságához Zádor Jenő muzsikája, ha a dimenziókat kevésbé egységes (értsd, tudatosan-vállaltan differenciáltabb) interpretációban ismerheti meg. Ha e tonális zenében nemcsak plasztikus formák és áttekinthető partitúraoldalak kerülnek megjelenítésre, hanem karakterek és hangulatok is oly módon, hogy a hallgató érezze a közvetítők személyességét (néha talán egy mosolyt, amely mosolyt fakaszt a hallgatóban is, máskor a cinkos összekacsintás készítését, egy-egy nótaidézetnél). Nem vitás: az ilyesfajta kommunikálás könnyebb az élőzenélés alkalmi során.

Fittler Katalin

A Magyar Állami Operaház pályázatát hirdet

BRÁCSA TUTTI MUNKAKÖR BETÖLTÉSÉRE

Jelentkezési határidő: **2012. október 21.**

Pályázni részletes szakmai életrajzzal lehet, melyet személyesen a Magyar Állami Operaház Zenekari titkárságán (1065 Budapest, Hajós utca 8-10.) 10:00 és 14:00 óra között kérjük leadni, vagy az orchestra@opera.hu e-mail címre elküldeni!

További felvilágosítás a Zenekari titkárságon: a 331-9478-as telefonszámon.

A sikeres pályázók **2012. november 21-én** próbajátékon vesznek részt, melyre november 1-ig meghívást kapnak.

A próbajáték helyszíne:

Magyar Állami Operaház Jókai utcai próbaterme (1066 Budapest, Jókai utca 2-4.)

Időpont: **2012. november 21. 10:00**

Apróbjáték 2 fordulóban kerül megrendezésre:
– 1. forduló: függöny mögött
– 2. forduló: függöny előtt

Próbajáték anyaga:

I. forduló:

Szabadon választható J.S. Bach tétel bármelyik hegedű partitúrából vagy csellósztvből

II. forduló:

Karl Stamitz: D-dúr brácsaverseny I.tétel kadenciával

Kötelező zenekari anyagok (kijelölés szerint):

Mozart: Figaro házassága – nyitány, első 3 sor
Verdi: Don Carlos- 16. oldal, M-től az oldal végéig

Puccini: Pillangókisasszony – I. felvonás előről 2-ig 19-től 20-ig

Puccini: Manon Lescaut - Intermezzo 2-től 4-ig

Wagner: A nürnbergi mesterdalnokok –

Előjáték 2. oldal

Tempo I. „ma un poco piu moderato”-tól az

oldal végéig, 3. oldal 13-tól az oldal végéig

Bartók: A kékszakállú herceg vára – 26-tól

27-ig

Bartók: A csodálatos mandarin – 7 előtt 8.

taktustól 8 előtt 2. taktusig, 101-től 103 után

2. taktusig

R. Strauss: Elektra – 260 után 6/8-től 263-ig,

273-tól 274-ig

A kijelölt zenekari anyagok kottája a Zenekari titkárságon vehető át, vagy kérésre e-mailben elküldhető. A próbajáték résztvevőinek sorrendjét november 21-én reggel sorsolással döntjük el, a próbajátékhoz zongorakísérőt biztosítunk.

Kinevezési feltételek:

- magyarországi tartózkodási engedély beszerzése (külföldi állampolgár esetén)
- magyarországi munkavállalási engedély beszerzése (külföldi állampolgár esetén)
- állandó budapesti, vagy Budapest környéki tartózkodás
- állandó beoszthatóság – megbeszélés szerint
- állás betöltésének kezdete: megegyezés szerint
- munkáltatói döntés alapján határozott időre
- illetmény: az illetmény megállapítására a „Közalkalmazottak jogállásáról szóló” 1992. évi XXXIII. törvény rendelkezései az irányadók
- adózás Magyarországon

A próbajáték résztvevői részére útiköltséget és szállást nem áll módunkban fizetni.

Budapest, 2012. szeptember 24.

Ókovács Szilveszter
Magyar Állami Operaház
mb. főigazgató